

ZATURENA ISTINA

ŽIVOT PUN STRADANJA

Sahranjena pored sina

Mileva Marić je rođena 1875. u Titelu, a nakon školovanja u Rumi, Novom Sadu, Šapcu i Zagrebu od 1896. do 1901. s kratkim prekidima studirala je matematiku i fiziku na Visokoj politehničkoj školi Ciriškog univerziteta. Mileva je bila jedina studentkinja u svojoj klasi.

Za vreme studija, rešavajući formule, zaljubila se u Alberta Ajnštajna. Iz ove ljubavi 1892. rođena je vanbračna ćerka Lizerli, koja je ostala u Srbiji kod Milevinih roditelja. Mileva o njoj javno nije nikada pričala, ali su istražitelji tvrdili da je Lizerli u Novom Sadu krštena kao Ljubica i da je tako obolela od šarlaha i umrla 15. septembra 1903. Tu tvrdnju između ostalih iznela je i američka publicistkinja Mihaela Cakhajm u svojoj knjizi "Ajnštajnova ćerka". Prema istom izvoru prvog sina Hansa-Alberta, Ajnštajnovi su dobili 1904. a drugog Eduarda 1910. godine. Ajnštajn je 1914. dobio radno mesto na Univerzitetu u Berlinu, ali zbog Elze Levental s kojom je već bio u vezi, Mileva se s decom vratila u Cirihi. Brak je 1919. razveden, a Ajnštajn se s novom porodicom 1927. preselio u Ameriku.

Ajnštajn je 1921. dobio Nobelovu nagradu, a navodno, sav novac ustupio je Milevi, koja se brinula o bolesnom sinu Eduardu čije je lečenje mnogo koštalo. Njihov sin koji je bolovao od šizofrenije, život je 1965. kao 55-godišnjak završio u duševnoj klinici u Cirihi. Drugi sin Hans-Albert završio je studije na ETC u Cirihi kao i njegovi roditelji. Radio je u Dortmundu, a 1937. preselio se u Ameriku nezavisno od oca, s kojim godinama nije bio u dobrim odnosima. U Americi je radio kao konstruktor i profesor na više naučnih instituta. Mileva je u Cirihi sama živela i brinula se o sinu Eduardu. Pre smrti je izrazila želju da bude sahranjena pored njega. Preminula je 1948. želja joj je ispunjena. Zahvaljujući Petru Stojanoviću i njegovom udruženju "Tesla society", na cirkškom groblju Nordhajm pronađeno je mesto gde je Mileva sahranjena. Tu je, kako su i "Vesti" pisale, podignuta spomen-ploča, ali zbog urbanističkih propisa, 400 metara dalje od Milevine večne kuće.

PIŠE: Ranko LUKIĆ

Udruženje "Tesla society" koje je pre 15 godina uz podršku nekoliko Srba i Švajcaraca osnovao naš zemljak Petar Stojanović, poreklom iz Čačka već je sve pripremio za otvaranje prve izložbe o Milevi Marić, ali nikako da nađu prostorije i pokrovitelja. Izložba bi po njihovim tvrdnjama bacila mnogo svetlosti na sumorni život srpske fizičarke, prve supruge Alberta Ajnštajna i jedne od prvih studentkinja Visoke politehničke škole Ciriškog univerziteta.

Poziv zemljacima

Petar Stojanović gaji nadu da bi im u pronalaznju prostorija za izložbu možda mogli da pomognu i Srbi koji širom sveta čitaju "Vesti", i imaju vezu sa otadžbinom. Ako neko želi da im pomogne može da se javi na mejl adresu exponate@teslasociety.ch ili na mobilni telefon +41 78 860 34 63.

Petar Stojanović i Andreas Gabatuler spremaju izložbu o srpskoj naučnici sa ciljem da se osvetli njen doprinos izumima slavnog naučnika sa kojim je imala troje dece

PODUHVAT UDRUŽENJA "TESLA" IZ SENT GALENA

Arhiva Mileve Marić i Alberta Ajnštajna

Javni apel

- U Ambasadi i Konzulatu Republike Srbije u Cirihi rekli su nam da za naš projekat nemaju sredstava. Ni Srpska akademija nauka i umetnosti u Beogradu nije pokazala veće interesovanje. Opet zbog novca. Da bismo na bilo koji način privukli pažnju srpske javnosti u Veterniku smo okačili veliki transparent. Izabrali smo Veternik jer je turističko mesto u kojem moja supruga ima rodbinu i poznanike koji nas podržavaju. Mi znamo da u Srbiji novca nema ni za važnije stvari, ali mislimo da se ne može čekati dok se svi problemi ne reše, jer će problema uvek biti - kaže Stojanović koji veruje da bi Srbija za nauku i kulturu ipak mogla više da učini.

Pisma i dokumenti

Upisnica i završno sveočanstvo Mileve Marić

Abgangs-Zeugnis.

Ajnštajn ukrao Milevinu slavu?

U više naučnih i istraživačkih krugova tvrdi se da je na Ajnštajnovim izumima mnoge formule rešila Mileva. Možda se i ova tajna krije u dokumentaciji koju udruženje iz Sent Galena želi da iznese pred javnost. Petar Stojanović nije želeo da otkrije ovu enigmu, ali je rekao da dokumenta koju poseduju, o dvoje naučnika govori mnogo više nego što je do sada poznato.

Entuzijasti iz ovog udruženja, koje predvode Petar Stojanović i Švajcarac Andreas Gabatuler, bave se promocijom sveukupne srpske nauke, a najveći deo svoje aktivnosti posvetili su Nikoli Tesli, Mihajlu Pupinu i Milevi

Marić. Do sada su, između ostalog, prisustvovali i nizu naučnih kongresa na kojima su svetskoj javnosti pokušavali da objasne kako su Nikolu Teslu privredni magnati tog vremena namerno sprečili da usavrši sistem iskorišćavanja sunčeve energije. O Tesli su ispisane knjige i snimljeni filmovi, ali je malo učinjeno da se rasvetli doprinos Mileve Marić Ajnštajnovim izumima.

Poslednjih osam godina koliko se bave prikupljanjem svega što je vezano za život srpske naučnice. Aktivisti udruženja iz Sent Galena ostvarili su dobre, skoro prijateljske veze s većim brojem Albertovih i Milevinih potomaka, pri čemu su, između ostalog, prikupili pet kofera dokumenata i predmeta koji svedoče o životu i vremenu u kojem je živela poznata fizičarka.

Svi prikupljeni predmeti i dokumenta spremni su za izložbu u Švajcarskoj, a za izložbu u Srbiji, potrebno je još samo da se završi prevod. Kako Stojanović kaže, svi eksponati su otkupljeni, a neki od njih mogu se videti i na sajtu www.mileva-einstein.com.

- Veći problem od prevoda pravi nam pronalazjenje pogodnog izložbenog prostora. U tom pogledu do sada smo imali samo podršku porodice i poznanika moje supruge Slobodanke koja je rođena u Zrenjaninu. Novi Sad još uvek nije rešio problem vlasništva Milevine i Ajnštajnovе kuće u Kisačkoj ulici gde smo planirali da otvorimo muzej, a evo sad ne možemo da nađemo ni prostorije za izložbu. Razmišljamo o nekom restoranu, privatnoj vili ili nekoj javnoj ustanovi - rekao je Stojanović za "Vesti".

Diplome i razglednice

Prema rečima Stojanovića udruženje "Tesla society", između ostalog, raspolaže s više od 400 eksponata starih između 80 i 100 godina koji su prikupljeni u Švajcarskoj, Izraelu, SAD i Sloveniji. U dokumentaciji se nalaze originalni, overeni prepisi diploma Mileve Marić i Alberta Ajnštajna, a tu su i mnogobrojne razglednice i tonki snimci koje je udruženju poklonila Ajnštajnova usvojena ćerka Evelin.

Andreas Gabatuler i Petar Stojanović

Deo eksponata za izložbu

Transparent u Veterniku